

Borba knjaževine Crne Gore za Skadarsko jezero

Odlomak iz neobjavljene radnje „Prilozi historijl pomorstva i ribarstva Crne Gore“

Kap. Dinko Franetović, Split

Po smrti Stefana Crnojevića (1427—1457, prema drugima 1467 ili 1471), gospodara Crne Gore, naslijedi ga sin Ivan (1465—1490) sa sjedištem u Žabljaku. Protivno ocu, vodio je iz početka mletačku politiku, ali je pred opasnošću od Turaka obnovio vezu s njima. Ivan i Mlečani početkom 1474. sklopili su savez protiv Turaka.

Sulejman, rumelijski paša opsjedao je Skadar 1474., a branio ga je mletački providur Antonio Loredan i Ivan Crnojević. Mletačka republika je u pomoć Skadru poslala svoju mornaricu, kojom je zapovijedao Trifodono Gritti, s kojim je bio i Leonardo Boldu. Boldu je imao zadaću da ode u Žabljak kod Ivana i da preuzme zapovijed nad njegovim fustama i burčima. Boldu je vodio Ivanovu flotilu za obranu Skadra. Na ulazu iz jezera u rijeku Bojanu naišao je na potopljene lađe, koje su mu zapriječile put prema Skadru. Zbog toga je morao vojku pred Skadrom iskrcati. Sulejman je poslije tri mjeseca napustio opsadu Skadra.

Godine 1478. sam sultan Muhamed II. opsjedao je Skadar, koji su branili Ambrogio Kantarini i Aleksandar Djukadin. Dok se Ivan borio oko opsjednutog Skadra za mletačke interese, Muhamed II., prebaci s lađama svoju vojsku na drugu stranu Skadarskog jezera i zauzme Žabljak, Ivanovu prijestolnicu. Ivan se poslije borbe svojom vojskom probio od Skadra u pravcu Oboda na izvoru Rijeke Crnojevića. Turci su dobili Skadar i sa Mlečanima zaključili mir u Carigradu 1479. Tada su Mlečići zaboravili na svog saveznika Ivana. Turci su potom prodirali kroz donju Zetu do Oboda, od kuda je Ivan pobjegao u Mletke. Poslije Žabljaka Turci su zauzeli otoke: Lesendro, Vranjinu i Grmožur i time zagospodarili Skadarskim jezerom. Turci su zauzeli i rijeku Crnojevića, i tako su Crnogorci bili potisnuti sa Skadarskog jezera i plovidbe na njemu, pa više nisu imali gdje držati lađe, niti iste graditi. Ivan je 1481. iskoristio smrt Muhameda II. te je jednom lađom tajno napustio Mletke i preko Dubrovnika došao u svoju zemlju, koju je za kratko vrijeme oslobodio osim prijestolnice Žabljaka i Skadarskog jezera.

Turci su nekoliko puta napravili pohod (1692, 1712, 1714 i 1785) prema Cetinju. Zbog toga se na njihovom putu prodiranja narod raseljavao, a sela i zemljišta većinom su ostajala pusta. Protjerivanje poturčenjaka iz Crne Gore počelo je oko 1709. Bjelice, jako i usiljeno pleme, zauzelo je pusta zemljišta do blizu Žabljaka. Tokom obradivanja zemljišta nastale su svade između Bjelica i Turaka, te Turci jednom noću napadnu Bjelice pod Odrinskom gorom i ubiju oko 120 Bjelica. Međutim, došlo je do svade između Bjelica i Ceklinjana. Zbog toga se Ceklinjani složiše s turskim Žabljačanima i udare na bjeličke pastire, ubiju ih, stoku im zaplijene, a potom ih potisnu i zaposjednu njihova zemljišta. Radi paše na planini Bobija između Ceklinjana i Žabljačana izbiju svade, koje su dugo trajale. Poslije toga su Ceklinjani postepeno potiskivali Turke sa susjednih zemalja, te su se oko 1735.—40. spustili dolinom Rijeke Crnojevića prema Žabljaku. Zauzimanjem zemljišta Ceklinjani su postali i gospodari sjeverozapadnog dijela Skadarskog jezera. Oni su odmah počeli nabavljati čunove, frkete i lađe, a neke su i Turcima u borbama zaplijenili. Počeli su se učiti vožnji i ploviti po jezeru, da mogu i na vodi biti moćni branitelji i napadači na ljutog neprijatelja. Lađe su im služile za ribolov, odlazak u polje, trgovačku plovidbu i kao ratna flota protiv Turaka na jezeru. Kasnije su se Ceklinjani osilili i povećali broj lađa i tako sve više zauzimali maha na jezeru. U četovanje je odlazilo i do 30 lađa odjednom, a u svakoj je bilo 15—25 drugova. Tako su Ceklinjani sa svojim lađama postali crnogorska ratna flotila na Skadarskom jezeru, gdje su vodili trajne borbe s Turcima sve do rata za oslobodenje 1878.

U pograničnim krajevima dolazi do svada među susjedima. Ceklinjani su Turke potiskivali sa zemljišta prema Žabljaku, a oni su im se zbog toga osvećivali na pastirima i oračima. Borba za zemljište u početku je bila sa zapadne strane Žabljaka. Koncem 1790. Crnogorci su napali Žabljak, pred kojim je boj trajao tri dana. Skadrani su sa 16 lađa došli u pomoć Žabljaku. Poznati Petar Djukanov sa osam lađa se iskrcao kod Odrinske gore i čekao neprijatelja te ubio 18 ljudi i osvojio 5 lađa, a ostatak je bio raspršen. Crnogorci su pred silom morali napustiti opsadu Žabljaka.

Vladike i knjaževi crnogorski trajno su nastojali i borili se za proširenje na Skadarskom jezeru, slobodnu plovidbu Bojanom i izlaz na more. Godine 1798. vladika Petar I. poslao je u Rusiju svog poslanika Davidovića, koji je ponio dva važna izvještaja. U prvom izvještaju vladika piše caru, kako bi trebalo zauzeti Skadar, a time i Skadarsko jezero. Vladika piše, da je za osvojenje Skadra potrebno vojsku razdijeliti na tri korpusa. Jedan treba postaviti na flotilu, koja se može sastaviti iz dobrih trgovačkih brodova, kojih ima dovoljno. Od šume, koje ima dosta treba napraviti nekoliko brodova topovnjača. Iste treba naoružati i postaviti ih na jezero, zatim udariti na Skadar sa tri strane: flotom s mora, sa strane jezera blokirati kanonirskim brodovima i s kopna udariti vojskom. Ovako je vladika Petar I. zamisljao osvojenje Skadra, a time i Skadarskog jezera, koji mu je neophodno bio potreban za život Crne Gore. U istu svrhu je 1817. Vukolaj Radonić pisao u Petrograd grofu Neseljrode, kojim je tražio tri kanonirske lađe i topove, koje bi trebalo — rastavljene u komade — dopremiti u Crmničku nahiju.

Početkom ožujka 1835. Ceklinjani su napali na Žabljak i osvojili ga. Iz političkih razloga morali su ga napustiti.

Jedan od sukoba Crnogoraca s Turcima na Skadarskom jezeru bio je zauzimanje otoka Lesendra i Vranjine po Crnogorcima. Zauzećem ovih otoka, Crnogorci su se proširili na sjeverozapadnom dijelu Skadarskog jezera, te su svojim lađama ometali sigurnost plovidbe po jezeru i napadali turska sela obalom Krajine. Otoci su im služili kao uporište za polazak na četovanje prema jezeru, a na povratku s otoka su ih branili od eventualnog turskog progona. Nezadovoljstvo u Skadru dalo je Crnogorcima mogućnost, da su sve jači bili na jezeru.

Prvi sukob Ceklinjana s Turcima na Skadarskom jezeru spominje se, da je bilo prema Petrovoj Ponti 1836. Oko 100 Ceklinjana s nekoliko lađa vraćalo se iz četovanja. Krajinjani su ih opazili pa su lancima privezali svoje lađe, te su Ceklinjanima tako zapriječili put. Ceklinjani su navalili na svezane lađe i prepadom projurili dalje, Tom prilikom je bilo na jednoj i drugoj strani dosta mrtvih.

Sela duž obale Krajine bila su u strahu od Ceklinjana. Zbog toga je selo Štitari zatražilo vjeru i obećalo, da će vladici Radi (Petar III) davati arač, samo da ih Ceklinjani ne diraju. Štitari su arač donosili na Rijeku, a Ceklinjani su nosili vladici na Cetinje. Taj su arač davali 2—3 godine, dok Turci nisu osvojili otoke Lesendro, Vranjinu i Grmožur.

Godine 1843., dok su Crnogorci bili zaposleni na sjevernoj granici Hercegovine, Osman-paša sa 50—60 lađa i brodovima s artiljerijom, doveznim iz Ulcinja, zauzeo je otoke Lesendro, Vranjinu i Grmožur. Paša je na otocima odmah dao izgraditi utvrđenja. Zauzećem otoka Turci su ponovno zagospodarili sjeverozapadnim dijelom Skadarskog jezera i osigurali svoju plovidbu na jezeru, gdje su ostali sve do 1878. Radi preosvojenja otoka vladika je s brda Prapatnica topom pucao na Lesendro, ali je domet bio kratak. Do vladike je iz turskog topa bio ubijen jedan Crmničanin. Glavari poviču vladici: »Mići se otalen, kumimo te Bogom, e ćeš po-

ginuti! Vladika im odgovori: »Ja se ne mičem do da-
volju, nije ni meni ništa miliji život nego Vama!«

»Novine Srbske« od 1843. pišu, da su Crnogorci
nasrnuli i skoro na očigled paši napali na jedan paro-
brod turski na Skadarskom jezeru i zaplijenili ga. Ovu
vijest donosi i S. Gopčević.

Otoci Lesendro, Vranjina i Grmožur su bili pred-
met diplomatskog raspravljanja. U Skadru se imala sa-
stati jedna komisija sastavljena od tri komesara: turski,
austrijski i ruski. Oni su imali da rasprave pitanje vla-
snosti ovih otoka. Po ovom pitanju nije bilo ništa rije-
šeno. Otoci su ostali u turskim rukama sve do njihovog
zauzimanja po Crnogorcima 1878. i Berlinskog ugovora
o miru iste godine, prema kojemu su otoci pripali Crnoj
Gori.

Vladika Rade je 1843. pisao Gagiću, ruskom kon-
zulu u Dubrovniku, da Turci još stražare brodovima oko
Vranjine i da na Lesendru ima 400—500 vojnika. Vla-
dika još piše, da imaju nekoliko brodića s topovima,
inače da bi Turci odavno očistili Lesendro. Zbog izgrad-
nje brodova vladika Rade na putu za Beč 1844. svratio
je na Korčulu i našao 6 brodograditelja, osim onih, koji
su sa Šoletićem iz Gruža imali doći u Crnu Goru. Pre-
ma Gugićevim pismima trebalo je da dođe u Crnu Goru
mjeseca travnja 1844. 12 dubrovačkih majstora za iz-
gradnju flote. Vladići je ova flota imala služiti za mo-
re Skadarsko, za novo osvojenje Vranjine i Lesendra. Vla-
dika Rade je uvijek žalio za gubitkom otoka na Skadar-
skom jezeru i nije se mogao pomiriti, da otoci ostanu u
turskim rukama. Kada netko u Crnoj Gori za nečin mno-
go žali, reče se: »Žali kao vladika za Lesendrom«.

Austrijske su vlasti bile naredile dubrovačkom
okružnom kapetanu, da strogo pazi, da netko od au-
strijskih brodograditelja ne pođe u Crnu Goru radi prav-
ljenja brodova, pošto bi ti brodovi bili upereni protiv
Turske, s kojom Austrija živi u prijateljskim odnosima.
Gagić je prilikom osvojenja otoka po Turcima pisao
ruskom poslaniku u Beču, da je otok Lesendro ključ od

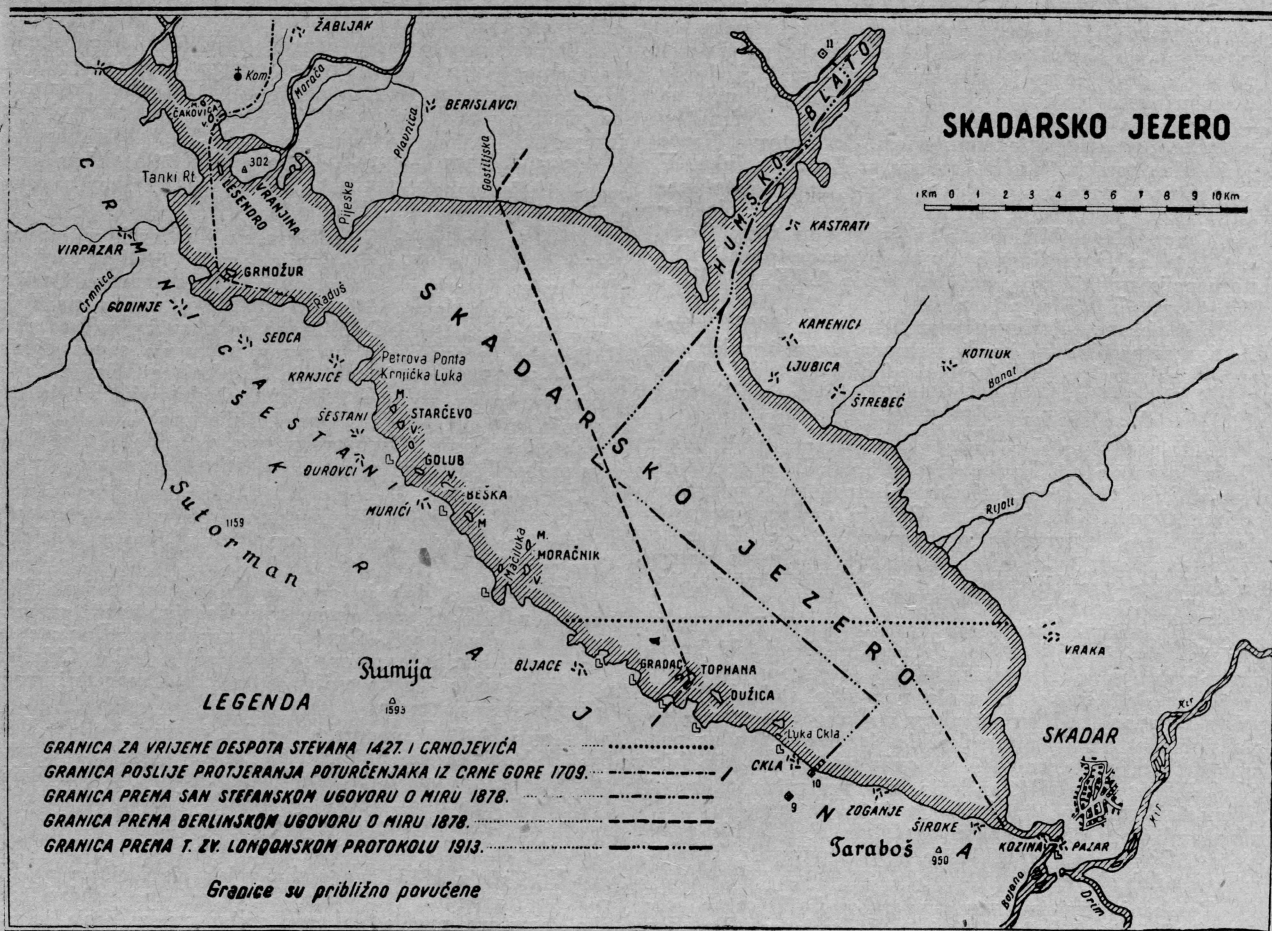
vrata Crne Gore. Zaista je straža s tvrđave Lesendro
kontrolirala prolaz ceklinskih lađa prema Skadarskom
jezeru.

Radi obrane od tvrđave na otoku Grmožur vladika
Rade je na Glavici Bescu kod Virpazara dao sagraditi
jednu tvrđavu.

Crnogorci su i poslije zauzeća otoka po Turcima
napadali turska mjesta na Skadarskom jezeru. Zbog
obrane od napadaja Ceklinjana Turci su bili prisiljeni
da na uvalama (limanima) izgrade oko 15 kula za obra-
nu i čuvanje svojih lađa. Ceklinjani u početku nisu imali
dovoljno lađa, pa su iste duž obale Krajine otimali Tur-
cima. Ceklinjani su pored Lesendra većinom prolazili
blizu Tankog rta po noći. Kada su pored Lesendra pro-
lazili danom, onda su, da bi zavarali stražu na tvrđavi,
napunili lađu lovorikom, vozili bi samo četvorica, a
ostali bi se skrili pod lovoriku. Veslači bi obukli kra-
jinsko odijelo sa šubarom i maramom. Neki od veslača
je obično znao nešto turski i tako mogao odgovoriti
straži kuda idu lađom. Kada su bili prisiljeni ostati po
danu na Skadarskom jezeru, onda bi na glavi nosili mo-
lisorske kapice, da zavaraju neprijatelja, a skrivali su
lađe u vrbama.

Osman-paša je vidio, da ni straža s Lesendra ne
može spriječiti ceklinsko četovanje po Skadarskom je-
zeru. Zbog toga je dao sagraditi dvije jake ratne lađe
i na njima postavio po jedan top. Izabrao je za svaku
lađu po 24 najbolja Krajinjaniina. Lađe su imale krstariti
po Skadarskom jezeru i braniti prolaz ceklinskih lađa
pored Lesendra prema jezeru. Osman-paša im je posta-
vio za starješinu Selman-aga Murić, čuvenog Krajinja-
nina, kojega su zbog junaštva bili prozvali Selim Golem.

Veliki vezir Mahmud Rešid ponudio je vladići Radi
donju Zetu sa Skadrom, Primorje od Bara do ušća Cr-
nog Drima, pod uvjetom da prizna sultana za gospodara.
On je veziru u odgovoru istakao nezavisnost svoje zem-
lje i naveo: »Dok me drže moji Crnogorci ne trebam
sultanov berat ni ferman, jer ja sam nezavisan vladalac,

a ako me moji Crnogorci napuste, sultanov ferman ne može me održati». Vladika je volio biti slobodan u maloj Crnoj Gori, nego da bude turski vazal i da preko Turske dobiše Skadarsko jezero i izlaz na more.

Koncem 1852. Crnogorci su ponovno zauzeli Žabljak, koji su na intervenciju iz Petrograda, da ne izbije rat, morali povratiti, Omer-paša zbog osvete navalio je 1852.—53. na Crnu Goru sa svih strana. Na intervenciju Rusije i Austrije, Turska je poslala u Kotor veljače 1853. kurira naročitim parobrodom, koji je nosio od sultana naređenje Omer-paši da se s vojskom povraća. Tako je tog puta Crna Gora spašena od turske sile.

Turski delegat Ali-paša na Pariskom kongresu 1856., dao je izjavu, da Crnu Goru smatra kao svoju pokrajinu. Zbog ovog je knjaz Danilo u svibnju uputio memorandum ministrima, potpisnicima Pariskog ugovora. U istom među ostalim traži, da se nezavisnost Crne Gore prizna diplomatskim putem, da se granica Crne Gore proširi prema Albaniji, a time, da dobije proširenje na Skadarskom jezeru, i da se Crnoj Gori ustupi luka Bar. Knjaz Danilo je zbog toga bio u Parizu sa svojom suprugom Darinkom i tajnikom Delarue.

Početkom ožujka 1858. Ceklinjani su do samog otoka Lesendra napali po noći dvije turske lađe zaplijenili jednu lađu, top i ubili 17 pandura.

Ni tvrđava Lesendro, ni dva ratna broda s topovima, nisu mogli spriječiti napadanje Ceklinjana na turska mjesta duž obale jezera. Zbog toga je Turska 1858. izgradila mali ratni parobrod »Bojana«, sa dva topa od 18 funta i dovela na Skadarsko jezero za proganjanje ceklinjskih lađa. Povodom dolaska ovog parobroda na jezero, knjaz Nikola je darovao Ceklinjanima jednu naročito izgrađenu lađu, koju je nazvao »Lađa od Garde« za četovanje protiv Turaka na jezeru.

Kad je 1861. planuo hercegovački ustanak, Porta je tražila od knjaza Nikole da posređuje kod hercegovačkih ustanika. Knjaz je bio pripravan za posredovanje uz uvjete, da Porta prizna nezavisnost Crne Gore, da joj ustupi luku Bar i da ispravi tursko-crnogorsku granicu prema Zeti i Albaniji, a time i proširenje na Skadarskom jezeru. Turska nije pristala na ove uvjete. Zbog toga je knjaz dalje pomagao hercegovačke ustanike. U isto vrijeme su Crmničani napadali na turske položaje u Krnjićama. Zbog toga je Mahmud beg Bušatlija doveo kopnenim putem vojsku u Krnjiće, a drugu vojsku je sa 3—4 ratna parobroda iskrcao na Podvrat u Krnjičku luku. Crnogorci su s jednim topom iz Petrove Ponte branili ulaz turskih ratnih brodova u Krnjičku luku. U ovom ratnom metežu je potonuo jedan turski ratni parobrod. Radi pomaganja ustanika došlo je 1862. do pohoda Omer-pašine (Mihajlo Latas) vojske na Crnu Goru, zbog čega se Crna Gora s Turskom javno zarati. Na intervenciju velikih sila rat se svršio 8. IX. (27. VIII.) 1862. t. zv. »Riječkim mirom«.

Radi obrane od Crnogoraca Turska je 1868. izgradila dva ratna oklopna broda s ravnim dnom i malim gazom: »Ischkodrah« i »Podgorizza« (po 408 t. depl., 80 n. 290. K. S., 8 Nm brzine, 65 ljudi posade, po 2 topa od 25 funta) za skadarsku flotilu.

Kad je 1875. planuo ustanak u Hercegovini, knjaz Nikola je tražio od Turske uređenje raznih pograničnih pitanja. Sultan je znao, da knjaz u hercegovačkom ustanaku ima glavnu riječ, pa je na Cetinju poslao Konstantefendiju kao eksperta za crnogorska pitanja. Knjaz je tražio, da se »trgovini i barkama crnogorskim da pravo i sloboda prolaza Bojanom«, jer je jedini riječni put između Crne Gore i mora.

Radi umirenja hercegovačkog ustanka Dr. Kečet, liječnik, siječnja 1876. stigao je na Cetinje, da bi knjaz poradio za umirenje ustanika. Knjaz je za posredovanje, pored ostalog, tražio za svoje podanike slobodnu plovidbu Bojanom pod crnogorskom zastavom, i prema tome slobodnu plovidbu Skadarskim jezerom također pod crnogorskom zastavom. Ni od ovih pregovora nije bilo nikakvih rezultata. Pošto Porta nije prihvatila ni jedan od postavljenih uvjeta, knjaz je i dalje pomagao ustanike, radi čega su se borbe produžile. Rat je bio neizbježan. Crna Gora je 18. lipnja 1876. navjesticila Turskoj rat za oslobođenje.

Turska je već imala u skadarskoj flotili ratne brodove: »Bojana«, »Ischkodrah« i »Podgorizza«. Ova dva

potonja početkom rata bila su usidrena prema otoku Lesendru i Vranjini. Koncem 1876. jedno privatno društvo iz Bara kupilo je dva parobroda »Bar« i »Eurgene« (po 2 topa od 18 funta, 40 K. S., 34 ljudi posade), koji su se Dunavom spustili i stigli u Skadarsko jezero. Turska je još dodijelila skadarskoj flotili ratne brodove: »Syrat« (najbrži) i »Suda« (po 184 t., 2 topa od 18 funta i 49 ljudi posade). Osim navedenih brodova Turska je na jezeru naoružala više manjih brodova, koji su bili na bokovima zaštićeni gvozdenim lancima.

Crna Gora je na Skadarskom jezeru imala knjaževu malu jahtu »Slavlanin«, jedan mali parobrod, 100 malih i velikih lađa, frketa do 70, a čunova mnogo.

Prilikom opsade Bara vojska, topovi, municija i hrana prevezena je iz Rijeke Crnojevića za Virpazar ladama. Nakon pada Bara Crnogorci su nastavili ratovanjem na Skadarskom jezeru. S baterije Stijena 23. I. 78. Crnogorci su pucali na utvrđenje Grmožura, kojem je pomagao ratni brod »Bar«. Ovaj je bio od crnogorskih baterija oštećen i morao se udaljiti s bojišta. Crnogorci su se malim parobrodicom i nekoliko lađa iskrcali na otok i zauzeli ga. Turci su siječnja 1878. u Bojani potopili 20 velikih trgovačkih brodova, da Crnogorci s istima ne naprave pontonski most preko Bojane. Dana 26. I. Crnogorci su s brda Prapratnica, Grmožura i vladicine kule Besac pucali na Lesendro. Dana 27. nastavljeno je bombardovanje Lesendra. Turski ratni brodovi: »Syrat«, »Bar« i »Bojana« zajednički su pucali na crnogorske baterije. »Syrat« je bio teško oštećen i morao se povući s bojišta. Poslije jednog sata borbe »Suda« je bio potpuno oštećen, pa ga je »Bojana« uzela u tegalj i povukla s bojišta. Ostali su još »Bar« i »Eurgene«, »Bar« je ponovno bio oštećen, a samo je ostala »Bojana« neoštećena. Na 28. I. više nije bilo turske flotilje na Skadarskom jezeru. Crnogorci su i dalje pucali na Lesendro, kojega su 29. I. ujutro zauzeli. Na 29. I. s otoka Liponjak, Lesendro i Prapratnica baterije su pucale na Vranjinu. Potom su Crnogorci s ladama zauzeli otok. Zauzećem otoka Vranjina bila je završena borba na Skadarskom jezeru, s turskom flotilom, koja se nije više tamo pojavila. 31. I. 1878. bilo je primirje i određena demarkaciona linija.

Berlinskim ugovorom o miru 1878. (čl. 28) određene su granice Crne Gore. Prema ovome, ona se proširila preko Skadarskog jezera na jugoistok do crte, koja ide od riječice Gostiljske na otok Tophane, na drugu stranu jezera.

Godine 1883. prilikom pobune u Krajini, Crnogorci su u zimsko doba sa 25 lađa prevezli 3 bataljona vojske i dvije lađe pušaka u Krajinu.

Poslije proširenja Crne Gore na Skadarskom jezeru, knjaz Nikola je težio da dobije Skadar, a time i cijelo Skadarsko jezero i Bojanu radi veze s morem. Poslije rata za oslobođenje 1876.—78. političke prilike na Balkanu su se zaoštrile. Približavalo se obračun s Turskom. Balkanske države su u tu svrhu napravile savez. Kralj Nikola je 25. IX. 1912. objavio Turskoj rat. On je želio zauzeti Skadar, a time i Bojanu. Crnogorska vojska je najprije opsjela Skadar. Ona je bila mobilizirala crnogorske parobrode. Crnogorska vojska je poljsku artiljeriju prebacila ladama preko Skadarskog jezera na Grodu.

U selu Dobri, sjeverno od Skadra, crnogorska vojska je imala sekciju Crvenog križa za prihvat ranjenika, koji su brodovima otpremali za Plavnicu i Rijeku Crnojevića.

Za vrijeme, dok je crnogorska vojska rujna 1912. napredovala Krajinom prema selu Zogaju, turski su monitori na nju pucali. Crnogorski parobrod »Danica« iz Virpazara vukao je maone s hranom u luku Ckla za opskrbu vojske. Za to vrijeme turski su monitori ometali plovidbu jezerom.

Rujna 1912. crnogorska vojska je zaplijenila veliki broj jedrenjaka na Bojani, koji su bili prikupljeni kod sv. Srđa radi podizanja pontonskog mosta preko Bojane. Zbog smetanja turske artiljerije jedrenjaci su bili spušteni nizvodno do sela Freskanjela, gdje je bio podignut pontonski most preko Bojane.

U siječnju 1913. crnogorska vojska je jurišala na Širočki vis i padine Taraboša. Za to vrijeme su dva turska monitora pucala na crnogorsku vojsku, koja je je-

dan teško oštetila, pa se nasukao istočno od sela Široka, a drugi je pobjegao u Skadar. Turski se monitori poslije ovoga nisu više pojavljivali u borbi.

Poslije duljeg opsjedanja Skadar se predao 10. IV. (s. k.) 1913. Crnogorska vojska je zarobila parobrod »Balkan« i »Licheni«, koji su vijali tursku zastavu. Bila su zarobljena i dva parna čamca, koja su služila za ličnu upotrebu Esad-paše. Parobrodi su bili upotrebljeni za plovidbu Skadarskim jezerom.

Austro-ugarska i Italija su se protivile da Skadar pripadne Crnoj Gori. Konferencija ambasadora u Londonu riješila je da Skadar pripadne Albaniji. Ovo je saopćeno srpskoj i crnogorskoj vladi. Kralj Nikola nije htio da isprazni Skadar. Zbog toga su velike sile, osim

Rusije, blokirale crnogorsko primorje. Kralj Nikola je bio prisiljen da napusti Skadar. O ispražnjenju Skadra po crnogorskoj vojsci sastavljena je konvencija na engleskom ratnom brodu »Kralj Eduard VII«, Crnogorska vojska je predala Skadar 1. (14). V. 1913. g. međunarodnim marinskim trupama, (osim Rusije).

Početak Prvog svjetskog rata Crna Gora je bila zauzela Skadar.

Poslije prvog Balkanskog rata 1912. između Crne Gore i Albanije su određene nove granice t. z. Londonskim protokolom 1913. Međunarodna komisija za razgraničenje otpočela je rad na terenu 1913., a radi nastupa rata, završila je rad 1926. t. z. Florentinskim protokolom.